

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การวัดภาวะการพึ่งพาตนเอง (Self-Reliance) ของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกสหพันธ์ชมรมผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร” นี้มีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Document study) โดยการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ คือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ข้อมูลที่เป็นบทความอื่น ๆ อาทิ Website ต่าง ๆ เพื่อนำมาอ้างอิงประกอบการศึกษาให้มีความสมบูรณ์

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Survey) โดยการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาดังนี้ ผู้สูงอายุที่ร่วมทำกิจกรรมเป็นประจำของชมรมผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของสหพันธ์ชมรมผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร โดยทำการเลือกเฉพาะชมรมที่เข้าร่วมทำกิจกรรมกับสหพันธ์ชมรมผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครเป็นประจำ หลังจากนั้นทำการจับฉลากเลือกชมรมอีกครั้งหนึ่งเพื่อสุ่มชมรมที่จะเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา ซึ่งจับฉลากสุ่มได้ชมรมดังต่อไปนี้

ชมรมผู้สูงอายุตุรมิตรสัมพันธ์	มีสมาชิกจำนวน	148 คน
ชมรมผู้สูงอายุวัดซางตาครู้ส	มีสมาชิกจำนวน	121 คน
ชมรมผู้สูงอายุวัดอัมพวา	มีสมาชิกจำนวน	93 คน
ชมรมผู้สูงอายุชุมชนวัดมะลิ	มีสมาชิกจำนวน	114 คน
ชมรมผู้สูงอายุเขียนนิวาสน์ไถ่แก้	มีสมาชิกจำนวน	60 คน

ชมรมผู้สูงอายุวัดใหม่อมตรส มีสมาชิกจำนวน 48 คน
รวมกลุ่มประชากรที่ศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 584 คน และคำนวณหาขนาดของ
กลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสุ่มของ Krejcie and Morgan (ศศิพัฒน์
ยอดเพชร, 2549, น. 162) ได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 238 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดย
เลือกแบบให้โควตาเท่ากัน จะได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ชมรมผู้สูงอายุ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่างที่เก็บจริง
จตุรมิตรสัมพันธ์	148	60	60
วัดขางตาครู้ส	121	49	42
วัดอัมพวา	93	38	38
ชุมชนวัดมะลิ	114	47	40
เขียนนิวาสน์ไก่อแจ้	60	24	24
วัดใหม่อมตรส	48	20	20
รวม	584	238	224

และเมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแล้วได้ดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสะดวก (Convenience Data) โดยการนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลในวันที่ชมรมมีการทำกิจกรรม และเมื่อทำการเก็บข้อมูล
เสร็จได้ทำการตรวจเช็คความสมบูรณ์ของแบบสอบถามพบว่าจำนวนแบบสอบถามที่สมบูรณ์และ
ใช้ได้ทั้งสิ้นจำนวน 224 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.11 ของกลุ่มตัวอย่าง อย่างไรก็ตามเมื่อพบว่า
แบบสอบถามเก็บได้ไม่ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด นักศึกษาได้นำแบบสอบถาม
กลับไปเก็บใหม่อีกรอบหนึ่งทั้งสองชมรมที่ได้ไม่ครบ แต่ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บได้เข้า
ร่วมกิจกรรมไม่ครบตามจำนวนเช่นเดิม ผู้ศึกษาจึงยุติการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างไว้เพียง 224 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้แบบประเมินที่ได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งแบบทดสอบต่าง ๆ แล้วนำมาประมวลความคิด ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยได้จำแนกแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับ การศึกษา รายได้

ส่วนที่ 2 การประเมินการพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) ในผู้สูงอายุ โดยใช้แบบวัด ภาวะการพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นโดยแบ่งเป็น 4 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 ความเชื่อมั่นต่อพฤติกรรมการพึ่งพาตนเองในด้านร่างกาย
จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 ความเชื่อมั่นต่อพฤติกรรมการพึ่งพาตนเองในด้านจิตใจ
จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 ความเชื่อมั่นต่อพฤติกรรมการพึ่งพาตนเองในด้านสังคม
จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 4 ความเชื่อมั่นต่อพฤติกรรมการพึ่งพาตนเองด้านการเงิน
จำนวน 5 ข้อ

ทั้งนี้ ส่วนที่ 2 ใช้มาตรวัดส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธี Likert Scale ซึ่ง มีการกำหนดเกณฑ์การทดสอบ และการให้น้ำหนักข้อคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

มั่นใจมากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบแบบทดสอบมั่นใจว่า สามารถปฏิบัติกิจกรรม หรือแก้ปัญหา หรือมีคุณลักษณะตามที่ได้ประเมิน อย่างแน่นอน

มั่นใจมาก หมายถึง ผู้ตอบแบบทดสอบมั่นใจว่าสามารถปฏิบัติกิจกรรม หรือแก้ปัญหา หรือมีคุณลักษณะตามที่ได้ประเมินมาก

มั่นใจปานกลาง หมายถึง ผู้ตอบแบบทดสอบมั่นใจว่า สามารถปฏิบัติกิจกรรม หรือแก้ปัญหา หรือมีคุณลักษณะที่ได้ประเมินในระดับ หนึ่ง แต่ไม่แน่ใจว่า มีมากหรือน้อย

มั่นใจน้อย	หมายถึง	ผู้ตอบแบบทดสอบมั่นใจว่า สามารถปฏิบัติกิจกรรมหรือแก้ปัญหา หรือมีคุณลักษณะตามที่ได้ประเมินน้อย
ไม่มีความมั่นใจ	หมายถึง	ผู้ตอบแบบทดสอบไม่มีความมั่นใจเลยว่า สามารถปฏิบัติกิจกรรม หรือแก้ไขปัญหาได้ หรือไม่มีคุณลักษณะตามที่ได้ประเมิน

การหาค่าความเชื่อมั่นและทดสอบเครื่องมือ

การศึกษารวบรวมการวัดพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ ผู้ศึกษานำแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นก่อนใช้ในการศึกษาทดสอบจริง ได้มีการตรวจสอบรายละเอียดโดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วนำมาแก้ไข ปรับปรุง ให้มีความสอดคล้องตรงตามเนื้อหา และทดสอบความเที่ยงโดยทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสหพันธ์ของชมรมผู้สูงอายุจำนวน 30 ชุด ซึ่งในที่นี้ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้านสุขภาพบริเวณสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร เพื่อคำนวณหาค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) การวัดการวัดพึ่งพาตนเอง (Self-Reliance) ในผู้สูงอายุ โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนตัวเลือกแบบเลขจำนวนเต็ม และคำนวณโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ครอนบาค (Cronbach)

โดยผลจากการทดสอบความเชื่อมั่นดังกล่าวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การวัดพึ่งพาตนเองด้านร่างกาย การวัดพึ่งพาตนเองด้านจิตใจ การวัดพึ่งพาตนเองด้านสังคม และการวัดพึ่งพาตนเองด้านการเงิน ได้ค่าความเชื่อมั่น แอลฟา (α Coefficient) ครอนบาค (Cronbach) = 0.8545 แสดงว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือสูง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for the Social Science) โดยใช้ในการวิเคราะห์ คือ

1. การแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร

2. การหาค่าเฉลี่ย (Mean) นำหนักความคิดเห็นของกลุ่มประชากร โดยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต

3. การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายระดับภาวะการรณึ่งพาดตนเอง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรณึ่งพาดตนเอง

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะการรณึ่งพาดตนเองของผู้สูงอายุโดยใช้ค่า T-test (Independent Samples) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Statistical Significant) ที่ 0.05 และการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance ANOVA) และสุดท้ายวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อหาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อภาวะการรณึ่งพาดตนเอง (Self-reliance) ของผู้สูงอายุ

5. การแปลความหมายของคะแนนผู้ศึกษาได้ใช้การคำนวณเชิงความเป็นและให้คะแนนในข้อคำถาม ซึ่งมีลักษณะของมาตราส่วนประกอบค่าคะแนน (Rating Scale) ระดับความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

มั่นใจมากที่สุด	แทนค่าคะแนนเท่ากับ	5
มั่นใจมาก	แทนค่าคะแนนเท่ากับ	4
มั่นใจปานกลาง	แทนค่าคะแนนเท่ากับ	3
มั่นใจน้อย	แทนค่าคะแนนเท่ากับ	2
ไม่มีความมั่นใจ	แทนค่าคะแนนเท่ากับ	1

สำหรับการแสดงระดับของคะแนนเฉลี่ยภาวะการรณึ่งพาดตนเอง โดยพิจารณาจากคะแนนคำตอบโดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย โดยมีเกณฑ์การแทนค่าดังนี้

คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด		
จำนวนชั้น		
ช่วงคะแนนเฉลี่ย		ระดับการรณึ่งพาดตนเอง
ค่าคะแนน 1.00-2.33	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
ค่าคะแนน 2.34-3.67	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าคะแนน 3.68-5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก

การนำเสนอข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำเสนอข้อมูลและสรุปผลการศึกษาโดยมุ่งสาระสำคัญจากแบบสอบถาม
โดย

1. การพรรณนา ซึ่งอาศัยข้อมูลทางสถิติและการอธิบายปรากฏการณ์ผ่านแนวคิดและทฤษฎี
2. ตารางการกระจายของตัวแปร โดยอ่านค่าสถิติตัวเลขที่ปรากฏในตารางนั้น ๆ เพื่อประกอบการบรรยายข้อมูลที่ได้จากการศึกษา